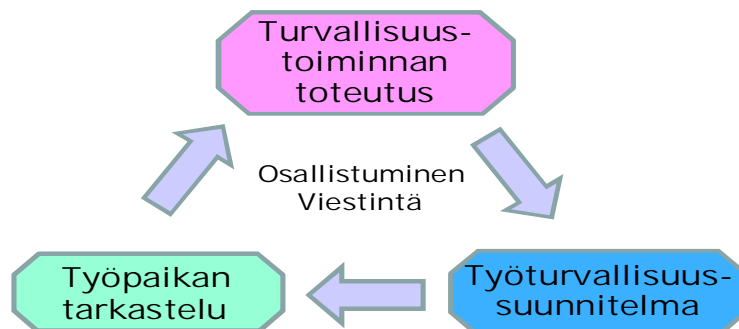

Pk-yrityksen turvallisuuden hallinta

Työturvallisuustyö

Pk-yritysten työturvallisuuden parantamiselle on monta hyvää perustetta. Tapaturmien ehkäisy tuottaa merkittäviä taloudellisia hyötyjä, mikä ennakoivana vähentää tuotannon keskeytyksiä, uusien tapaturmien sattumista sekä estää vakavilta loukkaantumisilta. Yrityksen tuotanto ja tuottavuus kasvavat vähentyneiden häiriöiden ja poikkeamien vuoksi. Esimerkiksi tapaturmasta aiheutuva pitkäaikainen poissaolo voi vaikeuttaa liiketoimia lisääntyneinä kustannuksina ja alentuneena tuottavuutena. Usein tapaturman yhteydessä sattuu tuotantohäiriöitä, jolloin myös laitteita ja materiaalia rikkoontuu. Turvallisuuteen panostamalla ja vaaratilanteita ennakoimalla saadaan työtapaturmat estettyä ja toimintaa tehostettua.

Kuviossa on esitetty pienen ja keskisuuren yrityksen työturvallisuusprosessi, jossa on kolme vaihetta: turvallisuustoiminnan toteutus, työturvallisuussuunnitelma ja työpaikan tarkastelu. Turvallisuustoimintaa toteutetaan torjumalla tapaturmia, opastamalla työtehtäviin ja varautumalla poikkeustilanteisiin. Työturvallisuussuunnitelmassa kuvataan tärkeitä asioita, kuten kehittämiskohteita, vähennettäviä vaaratekijöitä, tarvittavia resursseja sekä tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittava hyvä taktiikka. Työpaikan tarkastelussa arvioidaan työturvallisuusjärjestelyjen tehokkuutta. Kaikkien osallistuminen sekä työturvallisuusasioiden viestintä ovat avainasemassa parannettaessa turvallisuutta. Näitä asioita käsitellään tässä ohjekirjasessa.

Tapaturmilla on vaikutusta työntekijän elämän laatuun, kuten myös koko perheen hyvinvointiin. Työtapaturmien torjunta edellyttää järjestelmällistä työturvallisuustyötä, missä on keskeisenä ennalta ehkäisy. Työturvallisuuden parantamisella saavutetaan yrityksessä seuraavia hyötyjä, kuten työntekijöiden motivoitumista, laadun ja tehokkuuden kehittymistä, vaarantumien ja tapaturmien alenemista sekä häiriöiden vähenemistä. Näin yritys luo itsestään myönteistä mielikuvaa myös ulospäin, kun henkilöstö havaitsee yrityksen välittävän heidän turvallisuudestaan ja terveydestään. Myös yhteiskunta hyötyy parantuneista työoloista vähentyneinä kustannuksina. Työturvallisuuden tehostaminen edellyttää siis ennakoivaa tapaturmien torjuntaa, missä parhaiten auttaa vaarojen kartoitus.

Tapaturmien torjunnan työkalu: vaarojen kartoitus

Vaarojen kartoituksen avulla ehkäistään ennalta työpaikalla sattuvia tapaturmia. Se edellyttää vaarojen tunnistamista ja poistamista tai ainakin niiden lieventämistä. Kartoituksessa kiinnitetään huomio koneista, välineineistä, työmenetelmistä ja -ympäristöstä aiheutuviin vaaroihin. Vaarojen tunnistaminen voidaan aloittaa tarkastelemalla työpaikalla sattuneita tapaturmia. Tuntemalla myös niitä vaaroja/vaaratekijöitä, joista seuraa sairastumisia ja ammattitauteja, voidaan estää loukkaantumisia ja sairastumisia.

Miksi sinun on tehtävä vaarojen kartoitusta?

Jos olet ajatellut parantaa yrityksesi työterveys- ja työturvallisuusasioita, niin vaarojen kartoituksella on hyvä aloittaa. Sillä käynnistät yrityksen työturvallisuuden ja työterveyden kehittämisen eikä sitä ole vaikea aloittaa. Saavutat näkyvämpiä tuloksia ottamalla kaikki työntekijät mukaan turvallisuustyöhön, koska juuri vaarojen kartoituksessa useampi silmäpari havaitsee paremmin vaaroja. Vaarojen kartoitusta edellytetään työturvallisuuslaissakin.

Miten hyvin olet tehnyt vaarojen kartoitusta?

Vastaamalla seuraaviin kysymyksiin (itse tai työsuojeluhenkilöstön kanssa) näet yrityksesi tämän hetkisen tilanteen.

	Kyllä	Ei
Oletko tunnistanut ja poistanut työpaikan vaaroja?		
Onko työsuojeluhenkilöstö osallistunut aktiivisesti vaarojen hallintaan?		
Oletko sinä (ja henkilöstö) tunnistanut vaaroja, jotka liittyvät:		
▪ koneisiin ja laitteisiin, esim. koneet on suojattu ja huollettu		
▪ työntekijöihin - esim. taakkojen nostamiseen ja kantamiseen		
▪ työympäristöön - esim. siisteyteen, ilmanvaihtoon		
▪ kemikaaleihin - esim. varastointiin, pakkausmerkintöihin		
▪ työtehtäviin - esim. yksintyöskentelyyn?		
▪ käyttäytymiseen - esim. väärin asenteisiin tai rutiineihin		
Seurataanko työpaikalla altistumista melulle?		
Kerrotaanko urakoitsijoille ja vieraille vaaroista ja suojautumisesta?		
Keskusteletko henkilöstön kanssa turvallisuusasioista?		

Vaara

Vaara on mahdollinen tekijä, ominaisuus tai olosuhde, joka voi saada aikaan ei-toivotun tapahtuman (voi aiheuttaa haittaa).

Mikä on merkittävä vaara?

Vaara, joka aiheuttaa

- vakavaa haittaa, seurauksena esimerkiksi pysyvä ja palautumaton vamma (raajojen ja/tai näön menetys, myrkytys, kehon toimintojen pysyvä heikkeneminen, kuolema)
- haittaa, joka seuraa pitkäaikaisesta altistumisesta (astma, rasitussairaudet) tai jonka syytä on vaikea havaita (työperäinen syöpä).

Kuinka estetään ja hallitaan vaaroja?

Tehokkuuden vuoksi käytä järjestelmällistä lähestymistapaa vaarojen tunnistamisessa, jota helpottaa työn ja tehtävien tarkastelu osavaiheittain.

1. Tunnista työpaikkasi vaarat.
2. Selvitä merkittävät vaarat, jotka vaativat välitöntä huomiota.
3. Tee toimenpiteitä tunnistetuille vaaroille - poista ne tai lievennä niiden vaikutuksia.

Kun nämä on tehty, niin sinun tarvitsee:

- tarkastella tilannetta säännöllisesti ja seurata muutoksia
- soveltaa menetelmää työpaikalla uusiin tuleviin asioihin, välineisiin ja työntekijöihin.

1. Tunnista vaarat

Luetteloï työpaikan kaikki vaarat (kts. vaarojen kartoituslomake sivulla 7). Osa vaaroista on selkeästi tunnistettavissa, kuten vaaralliset laitteet, varastoidut kemikaalit tai korkea hyllyrivistö. Mutta sinun on edelleen tarkasteltava vaaroja, jotka eivät ole aina näkyvillä, vaan syntyvät työprosessien ja tehtävien seurauksena:

- toistuva taakkojen noston aiheuttama tuki- ja liikuntaelinten kuormitus
- vuorotyöstä tai pitkistä työpäivistä asteittain kasvava väsymys
- työntekijöiden monimuotoisista/erilaisista työsuhteista johtuva vaihteleva työhön opastus
- työntekijöiden rutinoituneet/väärät työskentelytavat.

2. Arvioi vaarojen merkitys

Tunnista vakavaa haittaa aiheuttavat vaarat ja käsittele ne ensin. Merkittäviä vakavia vaaroja osoittavat kohteet, joissa on:

- sattunut työntekijöiden loukkaantumisia
- havaittu vaarantumia ('läheltä piti' -tilanteita)
- sekä laissa määritellyissä tehtävissä ja töissä.

Poista merkittävät vaarat välittömästi tai lievennä niitä ainakin. Huomioi myös työntekijöiden näkökanta parannettavista vaarakohteista. Vaarojen poistamisjärjestystä ohjaa myös kustannus/hyöty -suhde: pienin kustannuksin voidaan poistaa vakavia vahinkoja aiheuttava vaara. Nopeasti ja helposti käsiteltävät vaarakohteet kunnostetaan.

3. Ryhdy toimenpiteisiin

Sinun on ryhdyttävä sellaisiin toimenpiteisiin, joilla estät itseäsi ja työntekijöitäsi loukkaantumasta työssä. Se edellyttää sinua ja työntekijöitäsi kehittämään turvallisia työskentelytapoja ja suojausjärjestelyjä jokaiselle merkitykselliselle vaaralle.

Poista/eristä vaarat
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suojaa liikkuvat koneen osat ▪ Korvaa vaaralliset kemikaalit vaarattomammilla. ▪ Järjestä ahdas varasto/hyllyrivi uudelleen ▪ Varastoi puhdistusaineet, liuottimet ja kemikaalit turvallisesti ▪ Suunnittele työpaikka siten, ettei henkilöstön tarvitse kulkea liikkuvien koneiden joukossa
Opasta työntekijöitä turvallisiin työtappoihin sekä suojainten käyttöön
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Opasta työskentelemään turvallisesti ▪ Painota tarvittavien henkilökohtaisten suojainten käytön merkitystä ja pidä niitä aina saatavilla ▪ Korosta ohjeiden ja varoitusten merkitystä

Vaaran perussyihin vaikuttamalla estetään vahingon toteutuminen, esimerkiksi koneen liikkuvan osan suojaaminen tai järjestyksen ja siisteyden ylläpitäminen kaatumistapaturmien estämiseksi. Joskus vaaraa ei voida poistaa kokonaan, jolloin seurausten lieventämiseksi kyetään tekemään osittaissuojauksia.

Vaarojen kartoitusta helpottaa sitä varten kehitetty lomake, jonka avulla vaaroja tunnistetaan systemaattisesti ja hahmotetaan helposti. Alla on täytetty 'vaarojen kartoitus' -lomake malliksi.

Vaarojen kartoitus					
yritys: osoite:				pvm: tekijät:	
Vaara/vaaratekijä	Altistuvat työntekijät	Seurauksen vakavuus		Varotoimenpiteet	Toimenpide tehty/ huomioitu
		lievä	vakava		
<i>hitsauksen aiheuttama välkyntä</i>	<i>hitsaaja + muut työntekijät</i>	x		<i>sermit suojaksi</i>	<i>4.4.11</i>
<i>hiontakipinät</i>	<i>kaikki</i>	x		<i>suojalasit, sermit</i>	<i>5.4.11</i>
<i>jyrsintä -> kuumat lastut</i>	<i>koneella sekä vieressä työskentelevät</i>	x		<i>erilaiset suojaimet</i>	<i>5.4.11</i>
<i>sorvaus -> kappaleen irtoaminen</i>	<i>koneella työskentelevä</i>		x	<i>pakan suojus</i>	<i>7.4.11</i>
<i>terävä kappaleen reuna -> viiltohaava</i>	<i>työtätekevä</i>	x		<i>suojakäsineet</i>	<i>7.4.11</i>
<i>taivutuskone -> puristuksiin jääminen</i>	<i>koneella oleva(t)</i>		x	<i>valokenno pysäytykseen</i>	<i>8.4.11</i>

Vaarojen kartoitus on ennakoivaa tapaturmien torjuntaa ja järjestelmällistä turvallisuuden hallintaa. Vaarojen kartoituksen tuloksia tulee hyödyntää yrityksen kehittämistoiminnassa, kuten tehtävissä turvallisuustoimenpiteissä, työ- ja käyttöohjeiden laadinnassa sekä työturvallisuussuunnitelmassa. Vaarojen kartoituksen toimenpiteiden jälkeen on edelleen seurattava turvallisuuden kehittymistä, kuten tapaturmien ja vaarantumien lukumääriä, sekä tarkasteltava vaaroja vuosittain.

Mitä kehitettävää voisi työpaikan työturvallisuudessa olla?

Työympäristön ollessa hyvässä kunnossa on yrityksen mahdollista keskittyä sen varsinaiseen tehtävään – hyvän liiketoimintatuloksen aikaansaamiseen. Jokapäiväinen työympäristön kehittämisen vaikuttaa myönteisesti toimintaan ja työturvallisuuteen sekä tuottavuuteen. Työympäristön kehittäminen on yhteistyötä, mikä kuuluu kaikille.

Työympäristön kehittämisen voidaan ajatella koostuvan työolosuhteista, taitoista, työn sisällöstä sekä johtamisesta. Työympäristöä kehitettäessä jokainen osa-alue tulee huomioida tasapuolisesti. Käytännössä työympäristön osa-alueet vaikuttavat tiiviisti keskenään.

Tarkastelemalla seuraavia osa-alueita saat selville yrityksesi kyseisten asioiden tilan.

Turvallisuustoiminnan alustava kartoitus			
<i>Tarkastelemalla seuraavia osa-alueita saat selville yrityksesi niiden asioiden tilan.</i>			
	Asia on kunnossa		Asia on huomioitu ja/tai suoritettu
	kyllä	ei	
Jokainen työntekijä perehdytetään turvalliseen työskentelyyn.			
Työntekijät opastetaan tunnistamaan ja tiedostamaan vaaroja sekä poistamaan niitä.			
Turvalliset työmenetelmät opastetaan ja niiden toteutumisen varmistetaan.			
Työntekijät otetaan mukaan turvallisuustyöhön.			
Esimiesten osallistuminen turvallisuustoimintaan ja parantamistoimenpiteiden tekemiseen varmistetaan.			
Turvallisuustoiminnan kehittämiskohteita määritetään.			
Tarvittavat resurssit varataan: aikaa, rahaa, osaavaa henkilöstöä.			

Kehittämisen yhtenä kohteena voi olla varautuminen poikkeustilanteisiin.

Varautumissuunnitelmassa huomioitavia asioita

Poikkeamien sattuessa on yrityksessä oltava valmiuksia ja kykyä puskuroida näitä muutoksia, jotta vältytään suuremmilta menetyksiltä. Se edellyttää mahdollisten häiriökohteiden tunnistamista, jolloin niihin osataan varautua.

Täyttämällä taulukon vastaussarakkeen saat kokonaiskuvan yrityksen varautumisesta poikkeustilanteisiin.

Alustava varautuminen			
<i>Vastaamalla väittämiin saat kuvan yrityksen varautumisesta poikkeustilanteisiin.</i>			
	Asia on kunnossa		Asia on huomioitu ja/tai suoritettu
	kyllä	ei	
Poikkeustilanteessa kaikki, ennen kaikkea esimiehet, tietävät tehtävänsä (suunnitelma olemassa).			
Tuotanto- ja laatuhäiriöitä seurataan.			
Osalla työntekijöistä on ensiapukoulutus.			
Työterveyshuolto on mukana yrityksen turvallisuustyössä.			
Tapaturman tai muun järkytystä aiheuttavan tapahtuman sattuessa työntekijöiden sekä omaisten tukeminen on otettu huomioon.			
Vaaratilanteisiin reagoidaan ja havaitut vaaratekijät poistetaan.			
Turvallisuusasiat varmistetaan tilaaja-toimittaja -mallissa.			

Niihin kohdealueisiin on varauduttava paremmin, joihin taulukossa vastasit 'ei huomioitu'.

Tehdyn turvallisuustyön tarkastelu

Turvallisuustyön vuosittainen tarkastus/katselmus on tärkeää, koska samalla voidaan tarkastella kokonaisuutta ja siinä olevia puutteita. Ainakin seuraavia asioita on huomioitava:

- suorita tarkastus vähintään kerran vuodessa
- arvioi tapaturmien torjuntamenetelmiä/-järjestelyjä
- selvitä ja tarkasta vaarojen torjunnan parantamistoimet ja seuranta
- analysoi sattuneita tapaturmia, 'läheltä piti' -tapauksia ja vaaratekijöitä.

Johto lisätyin voimin (työsuojeluvaltuutettu, työterveyshoitaja) suorittaa tarkastuksen, jossa kartoitetaan turvallisuusnäkyviä ja tunnistetaan vaaratekijöitä sekä saadaan palautetta tehdystä työsuojelu- ja työterveystyöstä.

Osallistuminen, sitoutuminen ja viestintä

Yrityksen tasapainoinen kehittäminen edellyttää, että turvallisuustoiminta huomioidaan yhtäläisesti tuotannon, johtamisen tai muiden toimintojen kanssa. Turvallisuustyö vaatii johdon sitoutumista, josta seuraa toiminta- ja turvallisuuskulttuurin kehittyminen. Tehokkaaseen turvallisuustyöhön liittyy myös työntekijöiden ja heidän edustajiensa osallistuminen, jotta turvallisuustoiminta ja -menettelyt ovat toimivia. Sitoutuminen ja osallistuminen ovat työturvallisuus- ja työterveyshuollon peruslähtökohta, johon sisältyy avainhenkilöt ja heidän osaamisensa sekä toimintakanavat. Kun johto ymmärtää työsuojeluasioiden merkityksen, niin tapaturmien torjunnan vastuut huomioidaan toimintatavoissa, työn kuvauksissa ja suoritustavoitteissa.

Viestinnän avulla voidaan tehostaa tapaturmien torjuntaa. Vaaroista tiedottaminen ja ennen kaikkea vuoropuhelu lisäävät tietoisuutta niistä, jolloin henkilöstö kykenee huomioimaan ja välttämään vaaroja työssään. Vaarojen kartoitus on myös hyvä väline lisätä yrityksen johdon ja työntekijöiden vuoropuhelua. Mitä avoimempaa on viestintä, sitä enemmän osapuolet luottavat toisiinsa. Tällöin voidaan keskustella helpommin työympäristöön liittyvistä asioista.

